Hyvinvointibarometri 2017 –tutkimus tukee maakunta- ja soteuudistustyötä

22.12.2017

Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja SonetBotnia toteuttivat maakuntaliittojen toimeksiannosta maalis-huhtikuussa 2017 Hyvinvointibarometri 2017-tutkimuksen, jonka tarkoituksena on tukea hyvinvoinnin edistämiseen liittyvässä työssä. Barometritutkimuksen tulokset julkaistiin 18.12.2017 ja tutkimuksen tuloksia tullaan hyödyntämään monissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tähtäävissä toimenpiteissä kaikissa pohjalaismaakunnissa. Hyvinvointibarometri tuottaa säännöllisesti toteutettuna tärkeää tietoa väestön hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen tilasta sekä väestön hyvinvoinnissa tapahtuvista pitkän aikavälin muutoksista. Tiedolla on erityistä merkitystä nyt, kun ajankohtaisen sote- ja maakuntauudistuksen vuoksi palvelujen toimintaympäristö, palvelujen järjestäminen että tuottamistavat ovat lähivuosina suuressa muutoksessa.

Sote- ja maakuntauudistus vaikuttavat laajasti palvelujärjestelmään ja ihmisten arkeen. Sote-uudistuksella tarkoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteen ja palvelujen uudistamista Suomessa. Uudistuksen tavoitteena on sosiaali- ja terveysministeriön mukaan kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta sekä hillitä kustannuksia. Sote- ja maakuntauudistuksen myötä julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 18 maakunnalle 1.1.2020. Muutos uudistaa Suomen maakunnallista hallintoa ja palvelujen järjestämistä parhaillaan ja lähitulevaisuudessa. Kyseessä on historiallisen suuri muutos, jonka jo nyt voidaan ennakoida vaikuttavan monitasoisesti muun muassa kuntien toimintaan ja eri väestöryhmien saamiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Maakuntauudistuksen tavoitteena on luoda Suomeen moderni julkinen hallinto, joka palvelee kaikkia asukkaita.

Sote- ja maakuntauudistuksen yksi onnistumisen avaimista on se, miten kunnat onnistuvat turvaamaan asukkaidensa osallisuuden sekä terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämisen. Monialaisen ja poikkihallinnollisen hyvinvointitoiminnan tukena tulevaisuuden maakunnissa ja kunnissa tarvitaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tutkittua tietoa riippumatta siitä, millaiseksi sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenne lopulta muodostuu. Tietoa tarvitaan väestön hyvinvoinnista ja sen kehityssuunnista, palvelutarpeista ja niissä tapahtuvista muutoksesta. Maakuntien tehtävänä on meneillään olevassa uudistuksessa tukea kuntia, ja tarjota niille asiantuntemusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn tueksi. Asiantuntijuuden vahvistajana hyvinvointibarometrin tuottama tieto ja muu systemaattinen alueellinen tiedontuotanto ovat tärkeitä.

Osa Hyvinvointibarometri 2017 -kyselyä olivat kysymykset, joiden avulla selvitettiin vastaajien näkemyksiä ajankohtaisen sote- ja maakuntauudistuksen merkityksestä. Maakunta- ja soteuudistukseen liittyviä kysymyksiä oli kolme. Ensimmäisenä vastaajilta kysyttiin, kuinka paljon he ajattelevat tulevan sote- ja maakuntauudistuksen vaikuttavan omaan toimialaan seuraavan neljän vuoden aikana vastausvaihtoehtojen ollessa: vaikuttaa paljon, vaikuttaa jonkin verran, ei vaikuta lainkaan tai en osaa sanoa. Kaikista vastaajista yli puolet (52%) arvioi tulevan uudistuksen vaikuttavan paljon oman toimialan toimintaan, ainoastaan 2%

vastaajista arvioi, että uudistus ei tule vaikuttamaan lainkaan. Maakunnittaiset erot arvioissa olivat pieniä.

Toisena kysymyksenä vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka paljon tuleva sote- ja maakuntauudistus vaikuttaa oman toimialan terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyviin kysymyksiin. Vastaajat vastasivat kysymykseen: ajatteletteko hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvän työn lisääntyvän omassa toimenkuvassanne sote- ja maakuntauudistuksen myötä. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, ei ja en osaa sanoa. Kaikista vastaajista 55% arvio terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyvän työn lisääntyvän tulevan uudistuksen myötä, 20% ei osannut vastata. Maakuntien välillä ei havaittu merkittäviä eroja vastauksissa.

Kolmantena kysymyksenä vastaajilta kysyttiin, ajattelevatko he järjestöjen ja kolmannen sektorin merkityksen lisääntyvät tulevan sote- ja maakuntauudistuksen myötä. Kaikista vastaajista 74% arvioi järjestöjen ja kolmannen sektorin merkityksen lisääntyvän. Maakunnista Etelä-Pohjanmaalla 80% vastaajista arvioi järjestöjen ja kolmannen sektorin merkityksen lisääntyvän, prosentin ollessa Keski-Pohjanmaalla 71% ja Pohjanmaalla 70%.

Vastausten perusteella onkin selvää, että tulevan sote- ja maakuntauudistuksen arvioidaan heijastuvan merkittävästi kuntien eri sektorien toimijoihin, järjestöihin ja jopa työ- ja elinkeinohallintoon, poliisin toimintaan, pelastustoimeen, ja seurakuntienkin toimintaan. Tämän vuoksi kaikkien näiden monialaisten toimijoiden tulisikin perehtyä sote- ja maakuntauudistuksen mukanaan tuomiin muutoksiin ja saatavilla olevaan tutkittuun tietoon, jonka avulla väestön hyvinvointia tukevia toimenpiteitä voidaan kohdistaa oikein.

Teksti:

Arto Rautajoki
kehitysjohtaja, SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Jenni Kulmala
yliopettaja, SeAMK Sosiaali- ja terveysala